

קולמוס

הגאון רבי אברהם יפה-שלינגר שליט"א:

מורי ורבי הגרש"ז
אויפערבך זצ"ל אמר לה:
'אם תעשי לפניך משורת
הדין - גם הקב"ה יעשה
לפניך משורת הדין!'

יסוד
החסידות

הענווה בראי
פשיסחא

ועל
העבודה

אמונת חכמים
כיצד

מכתבים
למשגיח

על מה שמחים
בפורים?

פולמוס
הלכתי

דגים ללא מזל.
מלחמת התולעים

היסטוריה

הספרים נקמו
בבישוף. פורים
קמניץ

פי

הענווה, הפיינקייט והאיידלקייט, עדינות הנפש. זה היה דור אחר

הגאון רבי אברהם יפה-שלזינגר שליט"א, אב"ד 'מחזיקי הדת' ז'נבה ובית המדרש 'בצל החכמה' בקריית איתרי בירושלים, מספר על תקופת לימודו בישיבת 'קול תורה' אצל מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, ועל קשריו בהמשך כרב בז'נבה כאשר התייעץ עם מרן הגרש"ז כפוסק. בשיחה הוא מדבר גם על קשרים עם גדולי תורה אחרים מאותם ימים. באר חפרוה

הרב אפרים זלמן גלינסקי והרב אליהו גוט

צילום: שלומי טריכטר

**"כמו רבי
שלמה
זלמן
- לא
היה ולא
יהיה!"**

ידו של הגאון רבי אברהם יפה-שלזינגר שליט"א, אב"ד 'מחזיקי הדת' גענף (ז'נבה) ובית המדרש 'בצל החכמה' בקריית איתרי בירושלים, מורמת והוא מוריד אותה בחבטה על השולחן הבוהק שבמשרדו ברחוב סורוצקין הירושלמי, צמוד לבית הכנסת שלו. דומה שבכך ביקש להדגיש את סיומו של דור, עידן. עד לכ' באדר א' תשנ"ה, לפני עשרים ושלוש שנים, הייתה תקופה אחת, מאז התחילה תקופה אחרת, שננה, חדשה.

"אומרים שאילו רבי שלמה זלמן היה היום, הכל היה נראה אחרת. מסתמא זה היה נראה אחרת. מצד שני, בדור חצוף כזה, אולי בכלל לא היו מתחשבים בזה, לדאבוננו. "כתוב בפסוק ששאל המלך אומר לשמואל: 'כבדני נא נגד זקני עמי ושוב עימי' - בהפטרות של פרשת זכור. למה זקני עמי? כבדני נא נגד עמי. למה דווקא נגד 'זקני עמי'? התירוץ הוא, שכבר אז הנוער לא ידע מה זה דרך ארץ..." אני הייתי מאוד קשור לרבי שלמה זלמן, גם בישיבה,

אבל לא גמרתי אצלו את השיעורים, עברתי לחברון. אבל אחר כך כשהייתי בז'נבה הייתי הרבה פעמים אצלו. מה נאמר ומה נדבר..."

■ בשיעורים עצמם היה ניכר כוח הפסק?

"לא. בשיעורים עצמם לא. זה היה שני דברים שונים. היה לו כוח אדיר לחלק בין שני דברים שונים. בכלל לא היה ניכר שום דבר. הוא היה ראש ישיבה... ב'שניט' שלו, זה אולי לא מה שרגילים היום, ה'לומדות' הקלאסי של רבי שמואל רוזנבסקי, זה היה יותר דברים בפשט, בעומק הפשט. אבל הוא לא עירב הלכה.

"אמרתי לא מזמן למישהו, שכשנכנסתי אל מרן הגרי"ש אלישיב - שגם אליו הייתי מאוד קשור, אחרי זה, בשנים מאוחרות יותר, כמוכן, הרגישו שם אדם גדול ממש משכמו ומעלה. כל 'פתחי תשובה' בחושן משפט הוא 'בעניינים', זה לא להאמין. אצל אחרים לא ראו דברים כאלה.

"זה סוג אחר לגמרי. מרנן הגרי"ש והגרש"ז, זה סוג אחר, למרות שבפסק הם לא היו באותה מתכונת. ידוע שבפסק רבי שלמה זלמן היה הרבה יותר מקל והרב אלישיב היה הרבה יותר מחמיר."

“אני הרי תלמידו”

“היה לי סיפור עם הרב אלישיב, באחת השנים, זה היה כשבנו את בית המדרש הזה, הפסקתי לעשות יום טוב שני, כי הגעתי לארץ לכל הימים טובים. באחד הימים טובים נכנסתי לבקר אצל הרב אלישיב במוצאי יום טוב ראשון. הוא ראה אותי ואמר הייתכן, איך הגעת לכאן ביום טוב שני - הוא ידע היכן אני גר... אמרתי לו: 'ר' שלמה זלמן האלט דאך אזוי (אוחזבך), איך בין דאך א תלמיד (אני הרי תלמידו) - ואז הוא שתק”.

■ **לרבי שלמה זלמן הייתה תדמית מלטפת ורכה...**

“כשהיה צריך הוא בהחלט אמר את דעתו. היה לי מעשה איתו, שאני לא יודע האם הוא מפורסם. צריך לדעת שחוץ ממה שהיה פוסק אדיר ונורא - הוא היה בר דעת. סרגל היה עקום לידו. 'האלוקים עשה את האדם ישר' - זה נאמר עליו. לא שייך בכלל קרומקייט (עקמימות).”
 “היה לי מעשה פעם אחת, לפני שלושים שנה בערך. יום אחד באה אלי בז'נבה בת של מישוהו שעבד אצל גביר גדול בעיר - ביום שישי, ערב שבת. הבת, שהגיעה עם אמה, צריכה להתחתן בארץ בעוד שבועיים ומכיוון שהיא

גרושה היא זקוקה לאישור מבית הדין שסידר את הגט שהיא אכן גרושה. היא התגרשה בז'נבה, אבל לא אצלי, אצל רב אחר, והביאה להם את האישור, 'מעשה בית דין', שהתגרשה. משום מה, ברבנות בארץ ביקשו את החתימה שלי, שאני אאשר שהגט נעשה כהלכתו והיא איננה אשת איש. לכן הן הגיעו אלי ביום שישי ההוא.

“אמרתי שלשם כך אני צריך לראות את הגט עצמו. מי שסידר את הגט לא הסכים להראות אותו, הייתי מוכן אפילו לראות צילום שלו, בלי זה איך אני יכול לאשר? בסוף הביאו צילום, ואז אני רואה שאני מכיר את אחד העדים והוא מחלל שבת בפרהסיה... כולם בעיר יודעים שהוא מחלל שבת. כמוכן שהעד פסול, וגט עם עד אחד אינו כשר.

“במצב כזה אין ברירה אלא לסדר גט חדש. אבל התברר שהבעל הראשון, המגרש, נסע להודו ואי אפשר למצוא אותו, אין שום סיכוי לכך. מה אפשר לעשות? אותו עשיר, שאבי הבת עבד אצלו, לוחץ למצוא פתרון. “התקשרתי לזה שסידר את הגט לשאול איך החתים עליו עד מחלל שבת, והלה ענה שלא ידע שהוא מחלל שבת... אולי, אשרי המאמין.

"משום מה ביקשתי שיביאו לי שוב צילום של הגט, כי כבר זרקתי את הראשון, הרי אין מה לעשות בו. שמת לב בפעם השנייה שהבעל שמו הוא 'בן אברהם'. התברר שהוא היה גר. המשכתי לחקור והתברר שהוא מעולם לא שמר ולו מצווה אחת, אפילו ביום כיפור אכל נבלות. ביררתי האם יש יהודים שומרי מצוות שהכירו אותו, התברר שכן. קראתי להם, הושבנו מושב בית דין וגבינו עדות מעדים כשרים שהוא מעולם לא שמר מצוות בשום צורה שהיא. אז מי היו בית הדין שגייר אותו בכלל?"

"הכרתי אותם. היו אלה שלושה 'רבנים' בקהילות מכל מיני ערים בדרום שווייץ, קהילות שלא מתפקדות, שאין בהן יהודים שומרי מצוות, אחד מהם היה ליברלי (רפורמי), וגם האחרים... בקיצור שלושה 'עמרצים' גמורים, שלושה רועי בקר. אין ספק שהם לא יכולים להיות דיינים בבית דין ולגייר. בקיצור התברר שלא היה בית דין שגייר ולא היה גר שהתגייר. אם כן מדובר בגוי, שקידושיו אינם קידושין ואין כל צורך בגט. עוד באותו יום שישי כתבתי מכתב בכתב ידי שאינני יכול להכשיר את הגט מסיבות שונות, אך הנישואים שלה לא היו קיימים, היא חיה עם גוי גמור הן מצד המגיירים ומצד המגויר ואינני מכיר בגרות בכלל."

מרן הגר"ע יוסף חתם

"נתתי לה את המכתב ואמרתי לה: 'אני במקרה בעוד עשרה ימים בארץ. תלכי לרבנות עם המכתב הזה. אם יעשו בעיות, תתקשרי אלי. נסעתי לארץ והיא התקשרה אלי. הרב בעיר בה היא עמדה להתחתן לא קיבל את

האישור שלי ולא אישר לה להתחתן. נסעתי אליו, אבל הוא אמר שאי אפשר ככה 'לעקור קידושין' - אלה דברים שרק רבי משה פיינשטיין יכול לעשות. בקיצור הוא לא רצה לאשר, למרות שכאן היה ברור שמדובר בגוי גמור ואין כאן כל עקירת קידושין.

"הייתי בידידות גדולה עם מרן הגר"ע יוסף שהיה אז הרב הראשי ונשיא בית הדין העליון. הלכתי אליו והראיתי לו את פסק הדין שכתבתי, הוא חתם במקום על האישור והיא התחתנה. כמה ימים לאחר מכן, נכנסתי לביקור בבית מורי ורבי הגרש"ז אויערבך וסיפרתי לו את כל הסיפור מתחילתו ועד סופו. ואז הוא אמר לי במילים אלו: 'זיי רעדען? זייערע גרות איז כשר אוף א שבת גוי (הם מדברים? הגרות שלהם שווה לגוי של שבת)...'

■ **זה לא היה רבי שלמה זלמן הרגיל...**

"כאמור, כשהיה צריך הוא דיבר בחריפות. אני זוכר כל מילה. 'זייערע גרות איז כשר אוף א שבת גוי'... אני לא יודע למה לא קיבלו את הפסק שלי. אין לדין אלא מה שעניו ראות. אבל כאן הייתה לי גביית עדות וגם אפשר לברר על השמות של ה'רבנים המגיירים', שלושה 'עמרצים' גמורים...

"רבי שלמה זלמן היה איש האשכולות במלוא מובן המילה, מא' ועד ת'. ראש ישיבה, פוסק, גאון בכל מכמני התורה. בעל דעת ובעל שכל ישר. מי שעמד לידו התבטל ביטול גמור..."

■ **קיבלו את פסקיו בכל החוגים ממש...**

"ישבתי עם ה'מנחת יצחק' בכמה דיני תורה, לאחר שכבר היה רב בירושלים. דיברנו הרבה פעמים על פסקיו של הגרש"ז, היחס לרבי שלמה זלמן אצלו היה משהו מיוחד..."

"הוא היה שייך לדור שעבר. הענווה, הפיינקייט והאיידלקייט, עדינות הנפש - מה השאלה בכלל."

■ **היו צדדים לא מוכרים אצל הגרש"ז?**

"אספר לכם סיפור ששמעתי ממקור ראשון, כבר סיפרתי אותו פעם בדרשה בציבור. סיפרה לי אישה: 'הייתי נשואה חמש עשרה שנה ולא נולדו לנו ילדים. הבית היה ריק. אני כבר התייאשת. בעלי יושב ולומד כל היום ואני נשארת בבית הריק לבד, אוכדת עצות. יום אחד אמרתי לבעלי, זהו אני לא מסוגלת יותר. זה היה בשתיים בלילה, אמרתי לעצמי ולבעלי אני יורדת לרחוב ועצרת מונית ואומרת לנהג שיביא אותי לאיזה רב, אני חייבת עכשיו לדבר עם רב. וכך היה. באמצע הלילה, בשתיים, עצרתי מונית ואמרתי לו, קח אותי אל רב, הוא הסיע אותי לביתו של רבי שלמה זלמן.

"ראיתי שיש אור בבית והוא ער, עליתי ודפקתי והוא פתח את הדלת בשיא העדינות. הוא שאל אותי: 'מה מביא אותך בשעה כזו?' פרצתי בבכי. רבי שלמה זלמן ביקש ממני להיכנס ולאחר שנרגעתי וסיפרתי לו את הכל - הוא אמר לי כך: 'תדעי לך, הקב"ה לא חייב לך כלום. שום דבר. גם לא ילדים. אבל תדעי לך, אם את תעשי לפניו משורת הדין - גם הקב"ה יעשה לפניו משורת הדין! אם את תעשי דברים שאת לא חייבת לעשות, גם הקב"ה יעשה מה שהוא לא חייב!'"

התחייבת? תקיים!

"חשבתי לקבל ממנו דברי עידוד, אבל קיבלתי מהגרש"ז 'על הראש'... 'ירדתי במדרגות מכיתו וחשבתי רגע על מה שהוא אמר לי. מה אני עושה עכשיו? איזה דברים אני מתחילה לעשות שאני לא חייבת...' "

"היא החלה להיות פעילה בבית החולים 'הדסה עין כרם' בעזרה וטיפול בחולי סרטן, לטפל בהורים,

בצל החכמה

הגאון רבי אברהם יפה-שלזינגר הוא בן הזקונים של הגאון רבי מרדכי יפה-שלזינגר אב"ד אייזנשטט, רב קהילת 'חוג חת"ם סופר' בתל אביב וחבר מועצת גדולי התורה של 'אגודת ישראל' - בן למשפחה מיוחסת בן אחר בן לרבי מרדכי יפה, בעל ה'לבושים' על ה'שולחן ערוך'. כמו כן הוא מתייחס גם אחרי מרנן רבי עקיבא איגר וה'חתם סופר'.

בנעוריו למד בישיבת 'קול תורה' ובחלק מהתקופה ישן בביתו של מרן הגאון רבי 'חזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל' ומראשי ישיבת סלבודקה. בהמשך עבר לישיבת חברון ובין היתר למד בחברותא עם הגאון רבי אהרן יפה'ן. עוד לפני נישואיו נסמך לרבנות על ידי הגאון רבי אברהם יפה'ן, לצד סמיכה שקיבל מהגאונים רבי ישראל וועלץ, רבי משה חברוני ורבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל.

הוא נשא את בתו של הגאון רבי בצלאל שטרן, גאב"ד מלבורן וינה מחבר ספרי שו"ת 'בצל החכמה'. בהמשך עמד בראשות הכולל של קהילת 'חוג חת"ם סופר' בתל אביב. בשנת תשל"ג נבחר לרבה של קהילת 'מחזיקי הדת' בז'נבה, ולאחר פטירת חמיו פתח על שמו בית מדרש בקריית איתרי בירושלים 'בצל החכמה', מאז הוא מחלק את זמנו בין ז'נבה לירושלים. הגר"א שלזינגר מכהן בנוסף בנשיאות 'גנזך קידוש השם' (יחד עם הגר"מ לאו), כנשיא 'כולל דינברגן', וכאמורכל 'כולל שומרי החומות' - קופת רבי מאיר בעל הנס'.

'יבולו הפורה כמחבר כולל שו"ת 'באר שרים' שבעה חלקים, שהודפסו מחדש מסודרים על פי סדר ה'שולחן ערוך', הרמב"ם והש"ס, 'באר שרים' על התורה (ה"ח), 'באר שרים' על המועדים (ה"ח) והגדה של פסח 'באר שרים'.

בקרובים, להביא להם ממתקים. היום יש לה ברוך השם שני ילדים...

"שני ילדים, כשהיא כבר הייתה לאחר ייאוש. הקב"ה לא חייב לך כלום, גם לא ילדים. אבל אם תעשי דברים שאת לא חייבת, גם הקב"ה יעשה דברים שהוא 'לא חייב'. זה היה ר' שלמה זלמן!"

האווירה במשרדו של הרב מחשמלת. ההשפעה של הסיפור עודנה באוויר, וכולנו נזכרים בעוד סיפורים ששמענו מהקרובים לנו על הגרש"ז. הרבה סיפורים אישיים מעולם לא סופרו, הגרש"ז עצמו הרי בטח שלא הפיץ אותם. ולא הרי סיפור זה כסיפור זה, ולא הרי גוון זה כגוון זה, כי רבי שלמה זלמן רב גוניות הייתה לו, אך כל הגוונים כולם הוכתבו אך ורק על פי התורה וההלכה. את הסיפור הבא דווקא מספר הרב גלינסקי ששמע מחמיו, הר"ר יודקה פלאי ז"ל, ששמע אותו מאחיו של מרן הגרש"ז, הגאון המופלא רבי בערל (אברהם דב) אויערבך זצ"ל, רב שכונת בקעה ומראשי ישיבת 'אור שמח' שהתגורר ממש בבניין זה, בו נמצא כיום בית מדרשו של הגר"א שלזינגר יב"חט"א.

"רבי בערל סיפר לו שלקח פעם הלוואה מאחיו, הגרש"ז, עם תאריך פירעון. הוא הגיע ביום האחרון של הפירעון לביתו של הגרש"ז כדי להחזיר את החוב, ואז התברר שעוד מעט שקיעה והוא טרם התפלל מנחה. הוא רץ להתפלל, וחזר לביתו של אחיו כמה דקות לאחר השקיעה כדי להחזיר את החוב. סיפר רבי בערל, שהגרש"ז ממש כעס עליו. הרי התחייבת להחזיר בתאריך מסוים, אז איך איחרת? אדם מתחייב, הוא צריך לעמוד במילה שלו ולא משנה שזה היה רק כמה דקות, גם התירוץ של מנחה לא מספיק. אדם חייב לפלס את דרכיו כדי שיעמוד בדיבורו..."

הגר"א שלזינגר, בעל ה'באר שרים' על התורה, מוסיף נופך משלו:

"ה'אור החיים' על פרשת יתרו מסביר מהי וי"ו החיבור של ו'-י' ייקח חותן משה וכו' אחר שילוחיה', שהוא הבטיח למשה שלאחר שיצאו ממצרים הוא יביא את ציפורה אשתו ואת שני בניו אליו, ומכיוון ששמע יתרו 'כי הוציא ד' את עמו' - 'קיים (יתרו) את דבריו'. כך אומר ה'אור החיים'. ואני שואל זה מה שהתורה רוצה לומר, שקיים את דבריו? כן, זה מה שהתורה רוצה לומר לנו. לקיים את מה שאומרים..."

מה הייתה דרכו של הגרש"ז בפסיקת הלכה?

"יש את התמונה הידועה בה הגרש"ז מוריד את המשקפיים ובודק כוורת של דבורים. אני לא יודע מה הוא בדק שם, דבש אולי, או הנושא של מזון מלכות, שיש על זה דיון האם הוא מותר באכילה. הכוח שלו היה מצד ההלכה גם על מה שלא כתוב בהלכה. רבי משה פיינשטיין פסק מהגמרא, הוא פסק מהראשונים. אבל לרבי שלמה זלמן היה את הכוח האדיר הזה להוציא את המסקנות מהפוסקים לשאלות של היום, שאף אחד בכלל לא ידע איך להתייחס אליהן."

כמו אסתר המלכה

"היה אצלו גם שיקול גדול של מנהג העולם בהכרעה. כתבתי בתשובה על הנושא שבחוץ לארץ בשמיני עצרת לא נוהגים החסידים לשבת בסוכה, נגד גמרא מפורשת ונגד ה'שולחן ערוך'. הסברתי בתשובה מה הסיבה לכך, איך זה יכול להיות? המהרש"ם בהלכות ריבית כותב אם תראה מנהג העולם כנגד הלכה מפורשת, מצווה ליישב את מנהג העולם, אם יש מנהג כזה, בטוח שיש לזה סיבה. כנראה שגם הגרש"ז אחז כך."

וראו את זה גם בשיעורים בישיבה?

"כאמור, בשיעורים הוא לא התייחס לנושא ההלכה, אבל בכל דבר ודבר הוא חיפש את הסברות ואת השכל להבין. זה היה העיקר. וזה כמובן גם קשור לפסק הלכה, זה הבסיס."

הרב שלזינגר מסכם: "מעניין שממש כל החוגים הרגישו קרבה אליו. ממש כמו אסתר המלכה, שנושאת חן בעיני כל רואיה. למרות הדור שהולך ונהיה יותר ויותר חצוף, לא היה אף אחד שהייתה לו מילה רעה על רבי שלמה זלמן."

אנו מנצלים את ההזדמנות כדי לשאול את הגר"א על גדולי ישראל אחרים שהיה לו איתם קשר באותם ימים. "מאוחר יותר למדתי בחברון. במשך שנתיים למדתי 'זרעים' אצל רבי חיים שמואלביץ, זה לא היה רחוק מחברון. הוא היה גאון הגאונים, הוא ראה ש"ס, הוא ידע ש"ס, הוא פשוט ראה אותו. אגב, אם רבי חיים היה אומר 'דער רבי זאגט' - הוא התכוון ל'דברי חיים' מצאנז..."

והיה גם קשר לגר"א אברמסקי?

"ישנתי אצלו בבית. זה היה בתקופה לאחר שהתאלמן, לפני שנישא בזיווג שני."

ומהיכן הקשר?

"הוא היה מתפלל בישיבה בכל בוקר, ב'קול תורה'. הוא היה סוג אחר. שימשתי אצלו וגם ישנתי קצת. זה היה משהו אחר לגמרי. כשהתחיל לברך ברכת המזון היה אומר באידיש: 'איך זאג (אני אומר) ברוך אתה ד' וכו'...' "אני זוכר שפעם הייתי אצלו בחול המועד סוכות ורבי נחום פרצוביץ נכנס אליו. הוא היה אז עוד צעיר, יחסית, והרב אברמסקי קם בפניו מלוא קומתו. זה היה דבר נדיר. זה דבר שלא אשכח."

הוא היה ידוע כתקיף מאוד...

"האמת היא, שגם רבי שלמה זלמן היה יכול להיות תקיף. כמעט בכל ביקור שהגעתי במשך השנים לארץ נכנסתי אליו ואם הוא רצה להעיר לי היה אומר את זה אומר ברמזים, אבל בצורה חדה. היה צריך להבין מה שהוא רוצה, אך הוא לא ויתר."

מסתבר, אם כך, שהגר"א בסופו של דבר ינק מכמה סוגי עולמות, שונים זה מזה. הרב מאשר את זה, בדרך אגב, בעובדה קצרה:

"כשהלכתי לחברון אבי אמר לי: 'אתה הולך לחברון? אצל ההונגרים תיחשב לליטאי מודרני, ואצל הליטאים יחשיבו אותך הלאה כהונגרי'..."